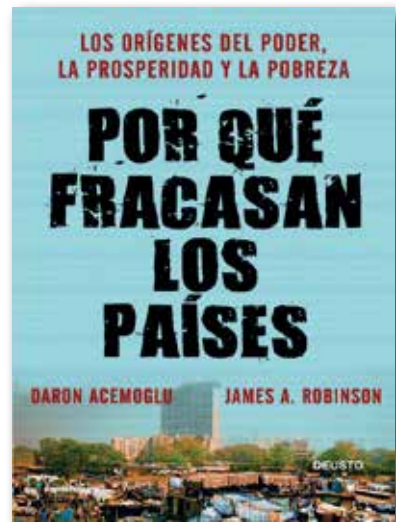

Lectures recomanades

"Por qué fracasan los países"

Daron Acemoglu
James A. Robinson

Des de que **Adam Smith** va publicar *La riquesa de les nacions* al 1776, que la gran qüestió de la ciència econòmica ha estat, bàsicament, indagar en els motius i raons que expliquen per què prosperen o no els països. Per això l'enorme volum de bibliografia que agrupa el tema amb teories de tota mena. Pensadors deterministes com **Diamond**, han associat factors com el clima o l'orografia per determinar per què alguns països prosperen i d'altres no; abans, pensadors com **Toynbee** feien èmfasi en altres aspectes deterministes com la pròpia història. El fet que països com Veneçuela o Cuba -països rics amb recursos- siguin pobres i països sense pràcticament res com Singapur o Finlàndia, siguin tremendament rics, fa temps que obliga a pensar en respostes més complexes.

Max Webber, de manera cèlebre, va associar els valors i la distinció cultural com un dels elements determinants que explicava la diferència, aleshores, i fins a cert punt també avui, entre els països del nord d'Europa, protestants, i els països de l'Europa mediterrània, catòlics. Una línia argumental que, amb diferències, també ha desenvolupat l'economista de la Universitat de Chicago **Diedre McCloskey** en *La virtut burgesa*, llibre notable on l'èmfasi en aquesta prosperitat es posa en els valors.

Amb tot, el gran eix vertebrador a l'hora d'explicar el progrés d'un país –i que ja va intuir **Adam Smith**– són les seves *institucions*: és a dir, el conjunt de lleis, normes i costums d'un país i que determinen un sistema d'incentius concret. Quan aquests sistemes –tremendament complexes– afavoreixen un comportament virtuós, on es premia el treball, l'esforç i el respecte, els països prosperen. Quan això es fa malbé, els països s'empobreixen de manera irremediable. Dins d'aquest corrent, se'n marca un dels llibres més notables respecte la qüestió fonamental de l'economia pels economistes **Daron Acemoglu** i **James Robinson**, *Per què fracassen els països* (Deusto, 2012).

El llibre d' **Acemoglu** i **Robinson** que veu, entre d'altres, dels treballs anteriors de **Douglass North**, premi Nobel d'economia, i que va fixar les bases per l'estudi de les institucions com a principal element que determina la prosperitat econòmica del països. Altres autors importants dins d'aquesta línia de pensament són **Niall Ferguson**, **Lance Davis** o **Mancur Olson**. En tots el casos, els autors han contribuït amb la seva aportació visions i matisos complementaris. La contribució d' **Acemoglu** i **Robinson** és en clau divulgativa i esta trufada d'exemples que expliquen diferents casos històrics de com països similars en dotacions de recursos i amb una història compartida tenen un molt diferent resultat econòmic degut a les seves molt diferents institucions.

Les conclusions a les que arriben els autors són clares i carregades de sentit comú, malgrat no sempre estigui present. **Acemoglu** i **Robinson** assenyalen, per exemple: [referint-se als països rics] "... són països que tenen incentius on s'anima a la gent a esforçar-se i destacar en la professió que tria cadascú. Són països que tenen un sistema de mercat basat en la propietat privada [...] [la gent] si tenen èxit com treballadors o emprenedors, saben que podran gaudir dels beneficis que resulten del seu esforç i les seves inversions poden millorar el seu nivell de vida."

Es tracta d'un missatge de gran vigència, recolzat com hem dit, sobre un ampli numero de casos i exemples i que, en canvi, masses vegades són arguments que queden fora de pla en el discurs general dels polítics. Com sol passar amb les ciències socials, el coneixement molts poques vegades és acumulatiu, de manera que cada generació cau en els mateixos errors que l'anterior i el que també fa necessari insistir sobre les mateixos missatges i arguments.

Acemoglu i **Robinson** identifiquen diversos factors o símptomes per identificar marcs institucional que, tard o d'hora, suposaran un deteriorament de l'economia del país. Entre d'altres, l'existència d'elits "extractives", - concepte que s'ha popularitzat molt des d'aleshores-. L'existència d'elits extractives, en contraposició d'elits *inclusives*, es refereix a quan el marc institucional es poc permeable el que afavoreix l'existència de governs que no defensen els interessos dels representats. Un aplicació concreta del *problema d'agència*. Es tracta d'un fenomen molt estes en països en vies de desenvolupament i habitual en països amb poca cultura democràtica on les institucions es polititzant i "exclouen" amplies capes de la societat que queden al marge de la representativitat de les institucions públiques.

L'erosió del imperi de la llei (que es com dir l'erosió del concepte de ciutadania), les agressions contra la propietat privada, o la ja mencionada politització de les institucions –que ha denunciat, entre d'altres, el polítòleg **Victor Lapuente** o **Benito Arruñada**–, per exemple, amb la elecció de càrrecs públics únicament per criteris de proximitat ideològica, son elements que debiliten la existència d'un sistema imparcial, equitatiu i que garanteixi la igualtat d'oportunitats, el que distorsiona els incentius i dificulta el creixement econòmic.